

# אורד וינגייט

## עם הופעת הספר "הידיד"

הבריגדות שלו בבורמה, למשל — או שעמדו לשטן בדרכו. גנרל אלן-ברוק, ראש המטה הכללי הקיסרותי ברוב שנותיה של מלחמת העולם השנייה, כותב כי וינגייט הוא שהוכיח לו כי תובלה-אירית היא המפתח למלחמת-ג'ונגל, וכי החייל הבריטי, אם אך אומן היטב — עולה על החייל היפני. אך לאנשי-צבא רבים ששירתו במפקדות בבריטניה, במזרח-התיכון ובהודו — לא נעם הדבר. גנרל סקר טבע אפילו ביטוי בענין ה" Spectacular but sterile enterprise" ("מע"ללו רב-הרושם, אך העקר") של וינגייט.

○ הסברים שונים הועלו באשר לסיבות שבעטן נתקל בהתנגדות כה רבה לדרכו, לרעיונותיו — ולפטרונות שהציע לבעיות שניצבו בפניו. תגובות שליליות אלו שונות היו בחריפותן: החל ב"רעיונות טובים, אבל..." — וגמור ב"מח"שבות-סירוף". אולם כל המכיר את המאבק המתמיד בין ה"מסגרת" לבין הפרטי-היוזם, מאבק הקיים בכל ארגון גדול — וכן אף בצבא — יודע את סיבת-היסוד לחזיון זה של התנגדות בין ה"מסגרת" לבין הפרט המקורי. אכן, לגבי וינגייט, הבחינו אישים רמי-מעלה, שידעו להבחין בין האדם המקורי לבין הידלנטס, במקוריותו של האיש — ומהם זכה ל"גיבוי" בלתי-מוגבל כמעט.

○ מקוריותו התבטאה בכך שביקש, חיפש ומצא פתרון נותן-אמת לבעיות. הוא ידע יפה מהי "שיגרה", מה הוא "המקובל" — ואף ידע להשתמש באלה, כאשר היה צורך בדבר; אך הוא ידע גם לזנוחם, משמצא פתרון מקורי הולם יותר לבעיה. לביצועו של אותו פתרון היה מתמסר בלהט של שליחות, אשר עצור היה כאש בעצמותיו. ואמנם, אנשיו הלכו אחריו ללא היסוס, בהתלהבות ובחירוף-נפש — כי מנהיגותו קרנה ממנו ודבקה בפקודיו, גם כאשר לא שמעו את שפתו בה דיבר.

○ מקוריותו קרעה חלון רחב בפני רעיונות חדשים — להם גם הוסיפה עומק — ובפני נסיונות-מחדשים של אופן-שימוש באמצעי לחימה, תובלה, או קשר שהיו ברשותו — ויהיה המדובר בתובלה-אירית וסיוע-אווירי-קרוב בג'ונגל — או בשימוש במרגמות. בארץ תימן ומצא, בשנות 39—1936, פתרון ותקנה לבעית התקפותיהן של הכנופיות הערביות — ע"י שפיתח את מארב-הלילה, מחוץ לגדרות-הבטחון של הישובים. מארבים שהסתיימו כרגיל בהסתערות על האויב, כדרך המוליכה לא רק להדיפה אלא לנצחון ממש. ב"חיל" גדעון" שהקים בחבש — לחם בשיטות-גדעון. התמרון האווירי והאימוני הטוב למלחמת-הג'ונגל הופעלו בבורמה, כדי להתגבר על היפני — אלא שכאן הגיע לקץ דרכו. כי במרס 1944 נהרג בתאונת מטוס, ולא היה מי שימשיך בנתיבו.

○ באפריל 1961 נשאלתי, בעקבות הרצאה לפני חיילים יהודיים משוחררים ששירתו בצבא ניו-זילנד במלחמות העולם הראשונה והשנייה: "האם אמת הדבר כי בלב הישוב בארץ שמור מקום כל-יך עם וינגייט?". עניתי בקצרה: "אצל אלה שהכירוהו — וינגייט אינו מת, כי לא יכולה למות האש שנשא בתוכו". באותה שעה נזכרתי בימים בהם שהינו במדבר המערבי, ובהם הגיעתנו הידיעה כי ב-24 במרס 1944 נהרג וינגייט. טבעי היה שלא האמנו בידיעה, כי לא רצינו להאמין בה. והשאלה הראשונה ששאלנו את מר שרת, שהגיע למדבר לבקרנו, היתה אם נכונה הידיעה. האימות שניתן על ידי לידיעה יד עלינו כמהלומה, אלה שהכירוהו, חלמו עדיין אז (לפני קום הבריגדה) כי יום יבוא ויזכו להלחם בפקודו, ובכל חזית שתהיה.

○ על צחצוח והופעה חיצונית לא הקפיד; ואולי משום כך לא הניח במבט ראשון אותו "רושם צבאי טוב" במובן המקובל. אולם, מששמעת אותו מדבר, ומשהבחנת בעיניו, בקוי פניו — שוב לא יכול היית להישאר אדיש. אלה שהכירוהו נחלקו לשניים: למתנגדים — ולמעריצים. הכפופים לו, ביו אם היה מוצאם מאירופה, מאסיה או מאפריקה, העריצוהו. לגבי ידום, מלתי-שבח מפיו — היה בה יותר מאשר באות-הצטיינות. יחס זה נבע מתשבות בלתי-רגילה, ומייד-חדת במינה, אשר נשלתבו באישיותו שלושה מרכיבים: — גאון צבאי, איש-מוסר, ומאמין אמונה נדירה בבני-אדם.

○ במגעו הראשון אתנו נסך מיד תחושה השונה מההרהר גשה שהיתה לנו, חברי ה"הגנה", כשהיינו נפגשים עם חייל במדיס. לנוכח המגע עם וינגייט אמרת לעצמך: "זהו חייל אמיתי"; "זהו אדם בעל ערכי-מוסר"; "זהו חייל מחושב"; אבל למעשה עמדנו מול איש-צבא מקורי. חשנו בזאת, אף כי לא ידענו להגדיר זאת בבירור; והנה בא איש דגול כציר-ציל ומאמת תחושה זו: "עוד לא שוחחנו שעה — וכבר הרגשתי כי נמצא אני במחיצתו של איש מן הסוג המעולה ביותר".

○ התופעות במעגל האנשים והפעולות שסובבוהו, העובדות שיצר, היחס שזכה לו — נבעו כולם מהיותו מקורי. ל"אנשי המסגרת", לאנשים שתכופות ראו הישג בכך כי הצליחו ליישב ביניהם מחלוקת כלשהי באיזה ענין-נידון — זר היה הזכרתי כבר כי לעולם הגיעו הדברים לידי כך שהסובבים אותו נחלקו לשניים: או שהעריצוהו והלכו אחריו — כמונו בארץ, וכמו "מייק" קלברט, אחד ממפקדי

○ "אורד וינגייט" מאת כריסטופר סייקס, הוצאת "מערכות", ניסן תשכ"א.

\*

על מנת להבין את משמעות מעשהו של אורד וינגייט בזירת בורמה, על מלוא מקוריותו הצבאית — הכרחית הצצה לגוף המעשה.

כגולת הכותרת לנסיונותיו הקודמים, בארץ־ישראל ובחבש, פיתח וינגייט ב־1943 ו־1944, בבורמה, שיטת לחימה, וארגון לחימה, שנועדו לישם את לוחמת־הגרילה באופן שהכוח־הסדיר, המופעל בצורת־לחימה זו, לא יהיה בגדר מאמץ משני אלא חלק מהמאמץ העיקרי; מאמץ, העשוי להתחיל במישרין בביצוע השלב המכריע של הלחימה — ואפילו מיד עם פרוץ פעולות האיבה.

על מנת להתגבר על היעדרם של התנאים הדרושים בדרך־כלל לכוח־סדיר, אך החסרים לו כשהוא פועל בעורפי האויב — בסיס מוצק, אבטחה, ידיעות — פיתח וינגייט את התפיסה בענין ה„מ־עוד“: שהוא בבחינת בסיס־מוצק בעומק עורפו של האויב, החייב לתוקפו, שעה שמשוטטות סביבו פלוגות־מוגברות, הפועלות בשיטת־גרילה ומטרידות את היריב התוקף. להחדרת כוחות אלה, של ה„מעוזים“ והפלגות־המשוטטות, אחזקתם וסיוע להם — נשען וינגייט על תובלה אווירית.

הנחת־היסוד שבתפיסה זו כולה היא כי החדרת כוחות סדירים גדולים לעומק מערך האויב עושה להכרעתו המהירה, ע”י ערעורו מן העורף. זאת הוכיח וינגייט הלכה למעשה.

זאת ועוד. יישומה של לחימת גרילה לתפעול כוחות סדירים אינו (לפי אותה תפיסה) ענין לכוחות מיוחדים דוקא — אלא של אימון מתאים לכוחות רגילים: של החדרת ביטחה בדרך־לחימה זו, ושל אינטנסיביות האימון, המכוונת להשגת שלמות־הביצוע. אכן, דבר זה — חיוני; כי בעורף האויב אי־אפשר לתקן ליקויים באימון, בדומה לתיקון ליקויים בגזרות־קרב בעלות אופי אחר.

נמצא כי צורה זו של לחימה איפשרה לגופי־משנה קטנים להשיג, עקב יישומה של שיטת־גרילה, תוצאות העולות לאין־שיעור על ה„מגיע“ להם לפי גודלם. סיבות רבות לכך. האלמנט החזק ביותר של כוחות האויב, מבחינת עצמה וכוננות, נמצא כרגיל אצל גייסותיו שבאזורי מנגע־הלחימה. תקיפת מוצביו ומתחמיו שם מה־יכת בדרך־כלל התקפה יזומה — ויקרה; שכן שכבה זו של „אגרופי“ האויב אינה קלה לשבירה. אך שונה הדבר לגבי מפקד, דות, דרכי־אספקה, שדות־תעופה, מתקנים ומצבורים הנמצאים מאחורי שכבה זו; הללו חיוניים לניהול המלחמה — אך פגיעים הרבה יותר לפשיטת־פתע.

הפגיעה בהם עירערה, זו הפעם הראשונה, את כוח היפאנים, גרמה אבידות, הביאה לריתוק כוחות ופיצולם.

למעשה, גרמו פעולותיו של וינגייט לכך שחלק מוחשי מהכוח היפאני בבורמה הופנה נגד פלגות־פשיטה אלו. לו נשאר בחיים — היינו ודאי עדים אף לתוצאות מרחיקות־לכת יותר.

\*

וזאת לזכור. קרבות גרילה, במידה שמלמדים אותם בצבאות סדירים — הרי נוגעים בהם מנקודות־ראות ובחינות אחדות. אחת מהן — היא מצב שבו צבא סדיר יצטרך לשתף פעולה עם כוחות־גרילה (כך — ולינגטון בספרו, ב־13—1809; ובמלחמת־העולם השנייה — בעלות הברית באיטליה, צבאות־רוסיה בחזית הגרמנית, ועוד...). פלגות קטנות של גייסות סדירים, שהפכו למנותקים או

שחדרו עמוק לעורפי האויב, תשתמשנה בטקטיקה של גרילה כדי לבצע לחימה תוקפנית. אולם ענין הגרילה אינו מהווה כרגיל, בתפישות של צבאות סדירים, נושא רחב־יותר, החורג מתחומי טקטיקה „זעירה“; ותמיד נוהגים, כמובן, לציין שאין מערכת הגרילה בגדר מערכה מكرעת. ברם, זכאי נושא זה ליתר תשומת לב בצבא סדיר הפועל בתנאי־לוחמה ניידיים.

וינגייט היה בדורנו הראשון אשר יישם לוחמת־גרילה לצבא סדיר כתפיסה מבצעית רחבה ונועזת.

\*

● לא רק מקוריותו קרנה ממנו, אלא ערכי צדק, רצון טוב בין איש לאיש, ואמונה עמוקה. תכונותיו מצאו ביטוי בדבריו שכתב. פקודותיו — הרוויות פסקים מהתנ”ך, שבו האמין — מצטיינות בבהירות־ביטוי. הוא בלט בכושרו לארגן ולסדר את דבריו כאותה סוללה של כלי־ירי, שיהיו קושטיים אל המטרה — והמסקנות הן בלתי נמנעות.

● זכורני, יום אחד נשאל לדעתו על צ’מפיון, מי שהיה מושל הגליל. וינגייט ענה: „הוא אינו אנגלי, הוא אינו מא־מין בנביאים“, תגובה יוצאת־דופן, לכאורה — אך קולעת אל המטרה. לא קל היה לאדם להתמודד עם וינגייט בויכוח; בכל נושא — ויהיה אף נושא תיאולוגי. זכורני כיצד — לולא נמצא באותו מעמד מר יחיאל וייצמן ז”ל, אשר סייעני בנימוקי־הנגד שלו (ואמנם זקוק הייתי לכך, שכן הייתי נער צעיר), עוד מעט עשוי היה וינגייט להוכיח בהוכחות משכני עות כי ישו הוא־הוא משיח־האמת.

● קשה לסכם את עבודת־חיייו של וינגייט, כי נפל — והוא בעצם פריחתו. אך ללא קושי מיוחד ניתן כבר לתאר את הקוים הבולטים באופיו ובאישיותו. פניו — העיניים השקועות והחודרות, האף והלסת המוצקת, ההליכה השקטה המכוונת־למטרה, הקול החודר שאי־אפשר היה שלא לשמ־עו — כל אלה אמרו איתנות וגמישות של אדם היודע להיכן מועדות פניו. ואמנם, אל מטרתו הלך — לכאורה בנקל — במהירות ובהחלטה־תקיפה. אם שמעת אותו — מיד ידעת כי אופי, כוח־רצון ומקוריות היוו את סוד הצלחתו. לא היה דבר שעמד בפני רצונו, אף מכשול לא הפתיע אותו, שום קושי לא עיכב בעדו. הוא חיפש את האמת, אהב את הצדק, בשקר, בצביעות, בחנופה וברשעות, כבאמצעייה של מדי־ניות — בחל. מתוך בינה ובהירות ראה את הדברים פנים־אל־פנים — ולכן ידע להמנע מהפחים הרבים ששמו על דרכו, וגילה את היכולת להערים על ערמת אויביו ולהוליך שולל אף את הממולח והפיקח שבהם.

ועל כל אלה — סבלנותו ללא־גבול, חריצותו שאינה־יודעת יגע, ותוס; הם שפתחו בפני האיש נתיבים שיוליכוהו למר־חבים.

בין כל המצביאים נראים לי רק שניים עמהם ניתן היה להשוות, מבחינות שונות, את אישיותו של וינגייט: קרומול — וגנרל גורדון; שני מצביאים בעלי אמונה דתית עמוקה — שמעולם לא מש מידם התנ”ך.

תמיד אמרו עליו, כי היה בודד. אך ביחס לאורד אין הדבר נכון, כי אלוהים — הוא לפחות — היה תמיד קרוב אליו.